

PRESS / Preventing - RESponding – Supporting – young survivors of GBV: sexual harassment, sexual and cyber violence

Project: 101049295 — PRESS — CERV-2021-DAPHNE

Work package WP3 – MONITORING/ENHANCING THE CAPACITY OF MEDIA PROFESSIONALS

Deliverable 3.1. – Report on how SH/SV and CYV is reported in the Greek media.

Μάρτιος 2023

Περιεχόμενα

Εισαγωγή

1. Ερευνητική Παρακολούθηση της Κάλυψης Ειδήσεων που αφορούν σεξουαλική παρενόχληση / βία και σεξουαλική βία στο διαδίκτυο (SH/SV and CYV) από ελληνικά ΜΜΕ

1.1. Εύρος της ερευνητικής παρακολούθησης των ΜΜΕ

1.2. Κριτήρια για την καταγραφή και ανάλυση: σχεδιασμός του ερευνητικού πρωτοκόλλου

1.3. Σχεδιασμός και διεξαγωγή της έρευνας

2. Σεξουαλική παρενόχληση / βία και διαδικτυακή παρενόχληση και βία: κάλυψή τους από αντιπροσωπευτικό δείγμα των ελληνικών ΜΜΕ: βασικές τάσεις και αναπαραστάσεις

2.1. Σφαιρική εικόνα για την δημοσιογραφική κάλυψη φαινομένων σεξουαλικής παρενόχλησης και βίας

2.2. Ειδικότερα θέματα και αναπαραστάσεις που προέκυψαν από την ποιοτική ανάλυση

3. Περιοχές που επιδέχονται βελτίωση - συμβολή στο σχεδιασμό εκπαιδευτικού υλικού

Συμπέρασμα

Βιβλιογραφία

Credits

Συγγραφείς : Πατρίτσια Γερακοπούλου και Σοφία Καναούτη, Εθνικό και Καποδιστριακό Πανεπιστήμιο Αθηνών, Τμήμα Επικοινωνίας και ΜΜΕ

Επιστημονικός Υπεύθυνος: Γιώργος Πλειός, Εθνικό και Καποδιστριακό Πανεπιστήμιο Αθηνών, Τμήμα Επικοινωνίας και ΜΜΕ

Ιδιαίτερες ευχαριστίες στις εθελόντριες και στους εθελοντές που συμμετείχαν στην έρευνα που ασχολήθηκε με την παρακολούθηση των ΜΜΕ, και σε όλες και όλους του συμμετέχοντες στην ομάδα εστίασης, που κατέθεσαν πολύτιμο χρόνο, γνώση και εμπειρία στο πλαίσιο του Παραδοτέου 3 του Προγράμματος PRESS

Disclaimer

Funded by the European Union. Views and opinions expressed are however those of the authors only and do not necessarily reflect those of the European Union or European Commission. Neither the European Union nor the granting authority can be held responsible for them.

This work is licensed under the Creative Commons Attribution-Non-Commercial 4.0 International License. To view a copy of this license, visit <http://creativecommons.org/licenses/by-nc/4.0/>

Η Ερευνητική Έκθεση υλοποιήθηκε στο πλαίσιο του προγράμματος [PRESS](#).

Συντονιστής Προγράμματος: Κέντρο για τα Έμφυλα Δικαιώματα και την Ισότητα «Διοτίμα»

Εταίροι:

- Εθνικό και Καποδιστριακό Πανεπιστήμιο Αθηνών – Τμήμα Επικοινωνίας και ΜΜΕ
- Genderhood

Εισαγωγή

Οισυνέπειες των πατριαρχικών ιδεολογιών προκαλούν σοβαρά προβλήματα στα θύματα και σε πολλές περιπτώσεις είναι απειλητικές για τη ζωή και την ασφάλειά τους. Δημοσιεύσεις στα μέσα μαζικής ενημέρωσης μπορούν να συμβάλλουν στην ευαισθητοποίηση του κοινού σε θέματα που αφορούν τη σεξουαλική βία και να προσελκύσουν την προσοχή σε φαινόμενα που σχετίζονται με τη σεξουαλική παρενόχληση και τη βία εντός και εκτός διαδικτύου. Ευρύτατες κοινωνικά παρανοήσεις ή «μύθοι» που περιβάλλουν την παρενόχληση και τη βία με αφορμή το φύλο, δίνουν μία ελλιπή ή παραμορφωμένη εικόνα, στην οποία φαίνεται συχνά να παρασύρονται πολλές δημοσιεύσεις – με βάση το δείγμα των ειδήσεων που εξετάστηκε.

Προβληματικές πρακτικές στις δημοσιεύσεις μπορεί να οδηγήσουν, αφενός, σε υποτίμηση, άρνηση και φίμωση των εμπειριών των επιζώντων / επιζωσών, και, αφετέρου, σε ηθικό πανικό, διάδοση στερεοτυπικών αντιλήψεων και ρατσιστικών αναπαραστάσεων κ.λπ.

Η σεξουαλική παρενόχληση (SH) και η σεξουαλική βία (SV), συμπεριλαμβανομένης της βίας στο διαδίκτυο (CYV) αποτελούν συστημικό ζήτημα. Αυτό σημαίνει ότι η έκφρασή τους βασίζεται σε κυρίαρχες κοινωνικές πρακτικές που συχνά κανονικοποιούνται σε κάθε επίπεδο της κοινωνίας (εντός και εκτός ΜΜΕ). Πατριαρχικές ιδεολογίες που αναπαράγουν ανισότητες μέσω έμφυλων και σεξουαλικοποιημένων αντιλήψεων, διασταυρώνονται με άλλες πτυχές της ταυτότητάς μας (ηλικία, φυλή, θρησκεία, σωματότυπος κ.λπ.), και δείχνουν ότι το ζήτημα δεν είναι θέμα ενός ατόμου, ούτε ενός Μέσου επικοινωνίας, αλλά ανήκει ως πρόβλημα και ως δυνατότητα λύσης σε ολόκληρη την κοινότητα.

Στόχος του έργου PRESS είναι να συμβάλει στην πρόληψη της σεξουαλικής παρενόχλησης και βίας, συμπεριλαμβανομένης της βίας στο διαδίκτυο, σε ευρωπαϊκό και εθνικό επίπεδο. Στόχος της παρούσας έκθεσης είναι να καταγραφούν οι βασικές τάσεις, η γενική ατμόσφαιρα σε σχέση με την κάλυψη της σεξουαλικής βίας και παρενόχλησης, που εμφανίζεται στη δημόσια σφαίρα.

Πλαίσιο και στόχοι

Το έργο PRESS υλοποιείται από μια κοινοπραξία φορέων που εδρεύουν στην Ελλάδα με Συντονιστή το Κέντρο Διοτίμα, και εταίρους το Εθνικό Καποδιστριακό Πανεπιστήμιο Αθηνών - Τμήμα Επικοινωνίας και Σπουδών Μέσων Μαζικής Ενημέρωσης και τον οργανισμό Genderhood. Επιπλέον, ο Συνήγορος του Πολίτη και ο Σύνδεσμος Κοινωνικών Λειτουργών Ελλάδας (ΣΚΛΕ) συμμετέχουν ως φορείς υποστήριξης. Το έργο PRESS στοχεύει στην προώθηση της έγκαιρης ανίχνευσης και πρόληψης της σεξουαλικής παρενόχλησης/βίας, με ιδιαίτερη έμφαση στην σεξουαλική βία στον κυβερνοχώρο με βάση το φύλο, και στην προσφορά υπηρεσιών υποστήριξης σε γυναίκες, νέους και θύματα ΛΟΑΤΚΙ ή εν δυνάμει θύματα αυτού του τύπου βίας.

Η παρούσα έκθεση αποτελεί μέρος του Πακέτου Εργασίας: 3.1 «Χαρτογράφηση και καταγραφή των τρεχουσών αναπαραστάσεων για τη σεξουαλική παρενόχληση και βία στα ελληνικά μέσα μαζικής ενημέρωσης». Ακολουθώντας τους σαφώς καθορισμένους στόχους του έργου PRESS, η έκθεση υιοθετεί μια προσέγγιση με ευαισθησία ως προς το φύλο και την πολιτισμική διαφορετικότητα, σε

ευθυγράμμιση με τις ευρωπαϊκές αρχές υπέρ των ανθρωπίνων δικαιωμάτων και της προστασίας των δικαιωμάτων των γυναικών με στόχο α) να ενισχύσει την κατάρτιση βασικών επαγγελματικών ομάδων ώστε να αποκτήσουν τις απαιτούμενες γνώσεις και την τεχνογνωσία που θα συμβάλει στην ευαισθητοποίηση, την πρόληψη και την αντιμετώπιση φαινομένων σεξουαλικής παρενόχλησης και βίας, διαδικτυακής και μη, στην Ελλάδα, β) να προωθήσει την ευαισθητοποιημένη σε θέματα φύλου και σεξουαλικής βίας παρουσίαση των σχετικών ειδήσεων από τα ελληνικά μέσα μαζικής ενημέρωσης και γ) να συμβάλλει στην ενημέρωση των νέων, της εκπαιδευτικής κοινότητας και ευρύτερα του κοινού στην Ελλάδα σχετικά με την έκταση, τις αιτίες και τις συνέπειες του φαινομένου.

Στις αναπαραστάσεις των περισσότερων δημοσιευμάτων που εξετάστηκαν, η σεξουαλική βία αναφέρεται συχνότερα σε βιασμό και σεξουαλική κακοποίηση παιδιών, αν και μπορεί να περιλαμβάνει ένα ευρύτερο φάσμα πράξεων όπως η επιδειξιμανία και η ηδονοβλεψία. Ενώ τα περισσότερα από αυτά εγκλήματα τυγχάνουν ελάχιστης προσοχής στις περισσότερες από τις δημοσιεύσεις, ορισμένα σεξουαλικά εγκλήματα λαμβάνουν εξαιρετικά εκτεταμένη προβολή. Η κάλυψη των μέσων ενημέρωσης έχει επικριθεί για το λεγόμενο victim-blaming, μέσω της εστίασης στις ενέργειες και τις ευθύνες των θυμάτων, υποδηλώνοντας ότι η συμπεριφορά των θυμάτων, όπως η κατανάλωση αλκοόλ, το φλερτ ή το ότι βρίσκεται στο «λάθος μέρος τη λάθος στιγμή» οδηγούν στη σεξουαλική βία ή την προκαλούν εις βάρος τους. Ωστόσο, αυτές οι αναπαραστάσεις που προβάλλονται από τα μέσα διαφέρουν σημαντικά ανάλογα με τη φυλή και την τάξη. Η εμφάνιση του δεύτερου φεμινιστικού κινήματος τη δεκαετία του 1970, και πιο πρόσφατα, το κίνημα #MeToo οδήγησαν σε αλλαγές στις αναπαραστάσεις των μέσων μαζικής ενημέρωσης για τη σεξουαλική βία. Τις δεκαετίες που ακολούθησαν αυτές τις ιστορικές στιγμές, παρατηρήθηκε αύξηση των καταγγελιών υπέρ των θυμάτων και αυξημένη αναφορά εγκλημάτων που διαπράττονται σε οικείο οικογενειακό ή φιλικό περιβάλλον. Σήμερα ακούγονται συχνότερα φεμινιστικές απόψεις στα ρεπορτάζ των μέσων ενημέρωσης, ενώ υπάρχει αυξημένη εστίαση στις ευθύνες και τις αδυναμίες των συστημάτων ποινικής δικαιοσύνης. Εξ άλλου, τα τελευταία χρόνια έχουμε δει πολλά παραδείγματα κάλυψης από τα μέσα ενημέρωσης ή «εκ νέου ανακάλυψης» καταγγελιών που είχαν αγνοηθεί στο παρελθόν και εμπλέκουν διασημότητες. Ωστόσο, η σεξουαλική παρενόχληση και βία, συμπεριλαμβανομένης της διαδικτυακής παρενόχλησης και βίας, έχει αναχθεί σε ένα εξαιρετικά αμφιλεγόμενο και αμφισβητούμενο πεδίο, εξ αιτίας ελλιπούς νομικής κάλυψης. Αυτό αντανακλάται στη δημοσιογραφική κάλυψη που λαμβάνει αυτή η σεξουαλική παρενόχληση και βία, που άλλοτε υποστηρίζει προοδευτικές κοινωνικές και πολιτισμικές αλλαγές, και άλλοτε παρέχει ένα όχημα για ποικίλες «αντιδράσεις», όπως ηθικός πανικός και ρατσισμός, ανάλογα με την κάλυψη και ανάλογα με τις επιλογές του δημοσιεύματος.

Η παρούσα έκθεση στοχεύει να παράσχει στους αναγνώστες έναν τύπο χαρτογράφησης του τρόπου με τον οποίο τα ελληνικά μέσα ενημέρωσης παρουσιάζουν τις ειδήσεις που αφορούν σεξουαλική παρενόχληση και βία, εντός και εκτός διαδικτύου, παρουσιάζοντας συνοπτικά τις κύριες τάσεις και τα ζητήματα που προέκυψαν από την ερευνητική παρακολούθηση των μέσων ενημέρωσης που πραγματοποιήθηκε κατά τη διάρκεια περιόδου τεσσάρων μηνών (Νοέμβριος 2022 -Φεβρουάριος 2023). Σε αυτούς τους μήνες καταγράφηκε η κάλυψη έμφυλης βίας, και ειδικότερα η κάλυψη σεξουαλικής παρενόχλησης /βίας, διαδικτυακής και μη, (SH/SV και CYV) από σημαντικά ελληνικά ΜΜΕ.

Σε μια περίοδο 4 μηνών (1 Νοεμβρίου 2022 – 28 Φεβρουαρίου 2023), η ερευνητική ομάδα του ΕΚΠΑ παρακολούθησε συστηματικά τα τηλεοπτικά κανάλια και ψηφιακά μέσα ενημέρωσης του ερευνητικού πλαισίου και ανέλυσε τις αναφορές σε σεξουαλική παρενόχληση και βία (συμπεριλαμβανομένης και της διαδικτυακής). Ο στόχος αυτής της ερευνητικής δραστηριότητας παρακολούθησης των μέσων ενημέρωσης ήταν ο εντοπισμός συγκεκριμένων περιοχών που απαιτούν βελτίωση και η διαμόρφωση εκπαιδευτικού υλικού σχετικά με την ανάπτυξη ενός προγράμματος κατάρτισης εκπαιδευτών - επαγγελματιών των μέσων μαζικής ενημέρωσης που ακολουθεί στο πλαίσιο του Task 3.2 «Σχεδιασμός του προγράμματος σπουδών του Training of Trainers (ToT)», και του Task 3.3 «ToT Επαγγελματιών ΜΜΕ». Στόχος ήταν η αναζήτηση της γενικής ατμόσφαιρας που διαμορφώνεται από αυτά τα δημοσιεύματα όπως εκφράζεται στη δημόσια σφαίρα, και όπως καλείται να την προσλάβει το κοινό.

Η εν λόγω ερευνητική δραστηριότητα οδήγησε στη σύνταξη της παρούσας έκθεσης αναφορικά με την κάλυψη των ειδήσεων σεξουαλικής παρενόχλησης και βίας (και διαδικτυακής) από τα ελληνικά ΜΜΕ, στην οποία συνοψίζονται τα κύρια ερευνητικά ευρήματα και η ποιοτική τους ανάλυση.

Οι κύριοι στόχοι της έκθεσης είναι οι ακόλουθοι:

- ✓ Χαρτογράφηση του τρόπου με τον οποίο η σεξουαλική παρενόχληση και βία, συμπεριλαμβανομένης της διαδικτυακής παρενόχλησης και βίας, παρουσιάζεται στα δημοσιεύματα που εξετάστηκαν, από τα ελληνικά μέσα ενημέρωσης, αναδεικνύοντας τις βασικές τάσεις και τις πιο κεντρικές αναπαραστάσεις/θέματα.
- ✓ Συμβολή στην ανάπτυξη συστάσεων για βελτίωση στον τρόπο με τον οποίο δημοσιεύματα καλύπτουν ειδήσεις σεξουαλικής βίας και παρενόχλησης, και στον κυβερνοχώρο.
- ✓ Συμβολή στην ανάπτυξη εκπαιδευτικού υλικού για δημοσιογράφους και επαγγελματίες των μέσων ενημέρωσης σχετικά με τον τρόπο παρουσίασης ειδήσεων που αφορούν σεξουαλική παρενόχληση και βία, συμπεριλαμβανομένης της διαδικτυακής (SH/SV συμπεριλαμβανομένου του CYV).

Επιπλέον, η παρούσα έκθεση στοχεύει να εξυπηρετήσει τον στόχο του έργου PRESS για ανάπτυξη συστάσεων για εθνική και κοινοτική δράση για την προστασία και την προώθηση της ευαίσθητης ως προς το φύλο κάλυψης από τα μέσα ενημέρωσης, καθώς και το δικαίωμα του κοινού να αναζητά και να λαμβάνει αμερόληπτη πληροφόρηση σχετικά με τη σεξουαλική παρενόχληση και βία, διαδικτυακή και μη (το SV/SH και το CYV) .

1. Ερευνητική παρακολούθηση της κάλυψης ειδήσεων που αφορούν σεξουαλική παρενόχληση / σεξουαλική βία και σεξουαλική βία στο διαδίκτυο (SH/SV και CYV) από τα ελληνικά ΜΜΕ

1.1. Εύρος της ερευνητικής παρακολούθησης των ΜΜΕ

Με βάση τη βιβλιογραφική ανασκόπηση που πραγματοποιήθηκε στο πλαίσιο του παραδοτέου 2.1. «State of the art», η ερευνητική ομάδα του ΕΚΠΑ αποφάσισε το εύρος και το περιεχόμενο παρακολούθησης της κάλυψης σεξουαλικής βίας / παρενόχλησης (SV/SH) και βίας / παρενόχλησης στο διαδίκτυο (cyberviolence - CYV) σε δημοσιεύματα από τα ελληνικά μέσα ενημέρωσης στο πλαίσιο της παρούσας ερευνητικής δραστηριότητας. Ειδικότερα, οι ερευνητές του ΕΚΠΑ (ΝΚΥΑ για το έργο) επικεντρώθηκαν στην παρακολούθηση της κάλυψης περιστατικών σεξουαλικής (διαδικτυακής) παρενόχλησης και βίας ((SV/SH και CYV), στη βάση ορισμών που υιοθετούνται από τους διεθνείς και ευρωπαϊκούς οργανισμούς (ΕΕ) και αφορούν τα ακόλουθα: Σωματικές μορφές παρενόχλησης (π.χ. ανεπιθύμητα αγγίγματα, φιλιά, σεξουαλική επίθεση, βιασμός). Λεκτικές μορφές παρενόχλησης (π.χ. προσβλητικές ερωτήσεις, σεξουαλικά σχόλια). Μη λεκτικές μορφές παρενόχλησης (π.χ. προσβλητικές ερωτήσεις, επίμονα επιθετικά βλέμματα, κ.λπ.) και μορφές παρενόχλησης στο διαδίκτυο (π.χ. αποστολή ακατάλληλων εικόνων σε κάποιον κ.λπ.). Επιπλέον, οι ακόλουθοι ορισμοί λειτούργησαν ως οδηγός για τους ερευνητές επεκτείνοντας τη δραστηριότητα παρακολούθησης, ώστε αυτή να συμπεριλάβει γυναίκες, άνδρες, παιδιά/ανηλίκους και μέλη της κοινότητας ΛΟΑΤΚΙ+.

Έμφυλη βία: Γενικός όρος για κάθε επιβλαβή πράξη που διαπράττεται ενάντια στη θέληση ενός ατόμου. Βασίζεται σε κοινωνικά αποδιδόμενες ή/και προσλαμβανόμενες διαφορές φύλου.

Σεξουαλική παρενόχληση: Οποιαδήποτε μορφή ανεπιθύμητης λεκτικής, μη λεκτικής ή σωματικής συμπεριφοράς σεξουαλικής φύσης που εμφανίζεται, με σκοπό ή αποτέλεσμα την προσβολή της αξιοπρέπειας ενός ατόμου, ιδίως όταν δημιουργείται ένα περιβάλλον εκφοβισμού, εχθρικό, εξευτελιστικό, ταπεινωτικό ή προσβλητικό.

Μη συναινετική πορνογραφία (επίσης γνωστή ως «εκδικητικό πορνό» /revenge porn – αν και αποτελεί μία ορολογία υπό αμφισβήτηση, αφού υπονοεί ότι σεξουαλικές πράξεις που έγιναν μέσα σε σχέση, είναι προϊόν πορνογραφίας²): Περιλαμβάνει τη διαδικτυακή διανομή φωτογραφιών ή βίντεο με σεξουαλικό περιεχόμενο χωρίς τη συγκατάθεση του ατόμου που εικονίζεται. Οι εικόνες μπορούν επίσης να ληφθούν με επέμβαση στον υπολογιστή του θύματος, στους λογαριασμούς κοινωνικών μέσων ή στο τηλέφωνο του θύματος και μπορούν να στοχεύουν στο να προκαλέσουν πραγματική ζημιά και αναστάτωση στην ζωή του στόχου, έξω από τον ψηφιακό/διαδικτυακό χώρο. Η μη συναινετική πορνογραφία μπορεί να αφορά επέκταση / πέρασμα της σεξουαλικής παρενόχλησης/βίας από το σύντροφο στο διαδίκτυο, με σκοπό ευρύτερη θέση / διεύρυνση της βίας.

Σεξουαλική παρενόχληση στο διαδίκτυο: Παρενόχληση μέσω email, γραπτών (ή ηλεκτρονικών) μηνυμάτων ή μέσω διαδικτύου. Μπορεί να περιλαμβάνει ανεπιθύμητα σεξουαλικά μηνύματα ηλεκτρονικού ταχυδρομείου, μηνύματα κειμένου (ή ηλεκτρονικά), ακατάλληλες ή προσβλητικές προβολές σε ιστότοπους κοινωνικής δικτύωσης ή διαδικτυακούς χώρους συνομιλίας· απειλές σωματικής ή/και σεξουαλικής βίας μέσω email, μηνυμάτων κειμένου (ή ηλεκτρονικά)· ρητορική μίσους, που σημαίνει γλώσσα που υποτιμά, προσβάλλει, απειλεί ή στοχεύει ένα άτομο με βάση την ταυτότητά του (φύλο) και άλλα χαρακτηριστικά (όπως ο σεξουαλικός προσανατολισμός ή η αναπηρία).

Κουλτούρα του βιασμού: Μια κουλτούρα στην οποία κυρίαρχες ιδεολογίες, εικόνες των μέσων ενημέρωσης, κοινωνικές πρακτικές και θεσμοί προωθούν ή συγχωρούν, ρητά ή σιωπηρά, την αποδοχή της σεξουαλικής βίας και της ενοχοποίησης θυμάτων. Τα περιστατικά μπορεί να αγνοούνται, ευτελίζονται, κανονικοποιούνται ή/και να γίνονται η βάση σεξιστικών «αστείων».

1.2. Κριτήρια για την καταγραφή και ανάλυση: σχεδιασμός του ερευνητικού πρωτοκόλλου

Στη βάση της βιβλιογραφικής επισκόπησης που αναπτύχθηκε στο πλαίσιο της Δραστηριότητας 2.1., η ερευνητική ομάδα αποφάσισε τις μεταβλητές και το περιεχόμενο ενός ερευνητικού πρωτοκόλλου, το οποίο καθόριζε συγκεκριμένα κριτήρια και περιοχές εβδομαδιαίας καταγραφής ανά μέσο:

² Εναλλακτική ορολογία μπορεί να είναι «σεξουαλική κακοποίηση μέσω εικόνων», «διαδικτυακή κακοποίηση», ή «μη συναινετική διάδοση εικόνων προσωπικού χαρακτήρα».

- ημερομηνία της είδησης
- μέσο (τηλεοπτικό κεντρικό δελτίο ειδήσεων/ ενημερωτικές εκπομπές/δικτυακός τόπος ειδήσεων)
- ταυτότητα θυμάτων (γυναίκα/άνδρας/ανήλικοι/μέλη της κοινότητας ΛΟΑΤΚΙ+)
- περιγραφή ενέργειας (SH/SV/CYV)
- τόνος κάλυψης (ουδέτερος, σεξιστικός έναντι του θύματος/θύτη/και των δύο),
- αποκάλυψη ή μη της ταυτότητας θυμάτων/θυτών.

Αυτά τα δεδομένα καταγράφηκαν για όλες τις ειδήσεις και καταγράφηκαν σε έναν πίνακα για να απεικονιστούν οι διαφορές μεταξύ των μέσων και τυχόν διαφοροποιήσεις μέσα στο χρόνο της ερευνητικής δραστηριότητας.

Επιπλέον, το ερευνητικό πρωτόκολλο προέβλεπε πρόσθετη αξιολόγηση με στόχο μια ποιοτική ανάλυση επί του περιεχομένου των ειδησεογραφικών καλύψεων που περιλάμβανε ως δείκτες: την ισορροπία, την αντικειμενικότητα, την ακρίβεια και την κρίση σχετικά με πιθανή απόπειρα χειραγώγησης. Τα συμπεράσματα σχετικά με αυτούς τους παράγοντες, με συστηματική τεκμηρίωση, παρέχουν πειστικά στοιχεία σχετικά με τις αναπαραστάσεις που προβάλλουν τα δημοσιεύματα που εξετάστηκαν για το θέμα της σεξουαλικής παρενόχλησης/βίας. Έτσι, αναζητήθηκαν:

- **Ισορροπία:** Τα δημοσιεύματα αναμένεται σε προσήκουσες πρακτικές να παρουσιάζουν περισσότερες από μία όψεις μιας ιστορίας όταν χρειάζεται, και αυτό είναι στο επίκεντρο της ερευνητικής παρακολούθησης των ΜΜΕ. Όταν αξιολογείται η ισορροπία, οι ερευνητές ελέγχουν εάν αντιπροσωπεύονται όλα τα εμπλεκόμενα μέρη στο ρεπορτάζ.
- Σε σχέση με την κριτική ισορροπία, **τα δημοσιεύματα αναμένεται να αναδεικνύουν ενημέρωση των δημοσιογράφων και κριτική ματιά τους:** οι δημοσιογράφοι κρίνουν και πληροφορούν το κοινό και για τα δικά τους συμπεράσματα, τα οποία βασίζονται στην εμπειρία, την έρευνα και τη γνώση τους, όταν το καλούν οι περιστάσεις. Οι ερευνητές αυτού του παραδοτέου επιχείρησαν να ερευνήσουν τους τρόπους με τους οποίους αυτό γίνεται, ή / εάν και πώς αποφεύγεται.
- **Χειριστική χρήση φιλμ, εικόνων ή ήχου:** μετάδοση κινηματογραφικού υλικού που δεν αντιστοιχεί στα γεγονότα που αναφέρονται, που έχουν αποτέλεσμα τη δημιουργία εντυπώσεων για τους εμπλεκόμενους παράγοντες. Χρήση μουσικής υπόκρουσης ή οπτικών εφέ που δίνουν έναν συγκεκριμένο τόνο στην ιστορία, και παρεμβολή χειριστικών φωνητικών ή σαρκαστικού ύφους των ειδήσεων ελέγχθηκαν επίσης.
- **Πληροφορίες που λείπουν:** οι ερευνητές τείνουν να είναι πολύ καλά ενημερωμένοι, και η εμπειρία τους με τον έλεγχο των ειδήσεων διαφορετικών ΜΜΕ και σε βάθος χρόνου, συγκριτικά, τους επιτρέπει να αξιολογούν την ακρίβεια και πληρότητα των ειδήσεων που εξετάζουν. Μπορούν έτσι να κρίνουν και αν παρουσιάζεται έλλειψη πληροφόρησης σε κάποιες από τις ειδήσεις που εξετάστηκαν.

- **Αβάσιμες ειδήσεις:** Είναι δύσκολο να προσδιοριστεί εάν οι σχετικές ειδήσεις τεκμηριώνονται σωστά ή όχι. Ωστόσο, οι ερευνητές έθεσαν στον εαυτό τους ερωτήσεις για κάθε είδηση, όπως: η δημοσίευση επιβεβαιώνει ως γεγονός κάτι για το οποίο δεν δίνονται επαρκή στοιχεία;

Οι ερευνητές έδωσαν έμφαση στην καταγραφή σχολίων στα δημοσιεύματα που εξέτασαν, σχετικά με περιπτώσεις που παρατηρούν μη ισορροπημένη ή άδικη κάλυψη ειδήσεων. Αυτά τα ποιοτικά δεδομένα αναλύθηκαν και η ανάλυση κατέληξε σε συμπεράσματα όταν τα ευρήματα ήταν σημαντικά. Σε τέτοιες περιπτώσεις, τα ευρήματα της παρακολούθησης συμπεριλήφθηκαν στην έκθεση σε μια λίστα που παρουσιάζεται στο επόμενο κεφάλαιο της έκθεσης, η οποία συνοψίζει το πλαίσιο των ευρημάτων και τα θεμελιώδη θέματα και τάσεις που υπογραμμίζουν τον τρόπο με τον οποίο οι ειδήσεις σχετικά με τη σεξουαλική παρενόχληση /βία, διαδικτυακή και μη, καλύφθηκαν από τα δημοσιεύματα που συνέλεξε η έρευνα.

1.3. Σχεδιασμός και διεξαγωγή της έρευνας

Τον Νοέμβριο του 2022, συγκροτήθηκε μια ερευνητική ομάδα για την συστηματική παρακολούθηση βασικών τηλεοπτικών καναλιών και ψηφιακών μέσων με σκοπό την καταγραφή και ανάλυση των ειδήσεων / δημοσιευμάτων που αφορούν περιστατικά σεξουαλικής βίας, συμπεριλαμβανομένης της παρενόχλησης και σεξουαλικής βίας στον κυβερνοχώρο, αποσκοπώντας στην χαρτογράφηση των υφιστάμενων γενικών αναπαραστάσεων και τάσεων που αφορούν στην κάλυψη του θέματος αυτού στην Ελλάδα σήμερα.

Στο πλαίσιο εσωτερικών συναντήσεων, οι τρεις κύριοι ερευνητές που συγκροτούν την ομάδα του ΕΚΠΑ, συζήτησαν και αποφάσισαν τον βέλτιστο τρόπο με τον οποίο μπορεί να επιτευχθεί η χαρτογράφηση και η εξέταση της τρέχουσας κατάστασης του τοπίου των μέσων ενημέρωσης σχετικά με την αναπαράσταση της σεξουαλικής παρενόχλησης/βίας από τα ελληνικά ΜΜΕ. Αποφασίστηκαν επίσης τα κριτήρια επιλογής συγκεκριμένων μέσων ενημέρωσης, ο αριθμός και η αντιπροσώπευσή τους, καθώς και οι συγκεκριμένες τηλεοπτικές και ειδησεογραφικές ιστοσελίδες που θα βρίσκονται στο επίκεντρο της παρακολούθησης. Αποφασίστηκε να διαμορφωθεί ένα ερευνητικό πρωτόκολλο για την καταγραφή των αποτελεσμάτων παρακολούθησης για κάθε μέσο, το οποίο προβλεπόταν να συμπληρωθεί από τους ερευνητές της ευρύτερης ομάδας. Τόσο το πρωτόκολλο όσο και τα σχετικά έγγραφα βελτιώθηκαν κατά τη διάρκεια συναντήσεων, κατά τις οποίες συζητήθηκε και αποφασίστηκε επίσης η ατζέντα και το εύρος της παρακολούθησης των μέσων ενημέρωσης (δηλαδή, ποιά μέσα να παρακολουθούνται, ποιές ειδήσεις και εκπομπές που σχετίζονται με τη σεξουαλική παρενόχληση / σεξουαλική βία, και τα λοιπά).

Στη συνέχεια, η ομάδα του ΕΚΠΑ διοργάνωνε εβδομαδιαίες συναντήσεις όπου συζητήθηκαν τα μέσα ενημέρωσης που είχαν τεθεί υπό παρακολούθηση, οι κατευθυντήριες γραμμές και οι κατευθύνσεις που θα έπρεπε να λάβει η παρακολούθηση των μέσων ενημέρωσης – επανατοποθετώντας συχνά αυτές τις κατευθυντήριες γραμμές στη βάση των νέων δεδομένων που προέκυπταν. Σε αυτές τις συναντήσεις, η ομάδα διαμόρφωσε τα πρωτόκολλα στη βάση των κριτηρίων και της μεθοδολογίας που είχε αναπτυχθεί (συζητώντας ποιό είδος ειδήσεων αναζητούμε, ποιές εξαιρούνται και τον τρόπο με τον οποίο η «σιωπή» ενός κυρίαρχου μέσου ενημέρωσης σχετικά με μια

είδηση που βρίσκουμε στα μέσα κοινωνικής δικτύωσης είναι σημαντική, καθώς και η γλώσσα που χρησιμοποιείται στις περιγραφές της σεξουαλικής παρενόχλησης και της σεξουαλικής βίας κ.ά.).

Οι εβδομαδιαίες συναντήσεις αποδείχθηκαν βέλτιστη ερευνητική πρακτική, καθώς ενθάρρυναν τη συνεχή και ενδελεχή παρακολούθηση των θεμάτων και ειδήσεων που σχετίζονται με τη σεξουαλική παρενόχληση και τη σεξουαλική βία και επέτρεψαν την άμεση ανταπόκριση της ερευνητικής ομάδας σε ζητήματα που προέκυπταν κατά τη διάρκεια της εβδομάδας.

Σε διάστημα τεσσάρων (4) μηνών, από την 1η Νοεμβρίου 2022 έως τις 28 Φεβρουαρίου 2023, η ερευνητική ομάδα του ΕΚΠΑ παρακολούθησε πέντε (5) μεγάλα τηλεοπτικά κανάλια (ΕΡΤ, Σκάι, Mega, Ant1, Open) και έξι (6) μεγάλες ψηφιακές ειδησεογραφικές ιστοσελίδες (Καθημερινή, ΕφΣυν, Πρώτο Θέμα, Lifo, Zougla και In.gr), με στόχο τη συγκέντρωση αρχείων ειδήσεων που αναφέρουν σεξουαλική βία και παρενόχληση, διαδικτυακή και μη (SV/SH και CYV) κατά α) ενηλίκων γυναικών, β) ενηλίκων ανδρών, γ) ανηλίκων, και δ) μέλη της κοινότητας ΛΟΑΤΚΙ+. Η περίοδος αυτή επιλέχθηκε με σκοπό την πιο επίκαιρη καταγραφή σε σχέση με το χρονικό εύρος του προγράμματος PRESS.

Οι ερευνητές του Πανεπιστημίου Αθηνών (ΝΚΥΑ για το έργο) συγκέντρωσαν συνολικά 314 ειδήσεις / δημοσιεύματα που αναφέρουν σεξουαλική παρενόχληση και βία, διαδικτυακή και μη, (SV/SH και CYV), η ποιοτική (και βασική ποσοτική) ανάλυση των οποίων οδήγησε στον εντοπισμό κύριων θεμάτων και συγκεκριμένων περιοχών που απαιτούν βελτίωση, παρέχοντας επίσης πληροφορίες για την ανάπτυξη της εκπαιδευτικής δράσης που λαμβάνει χώρα σε αμέσως επόμενα στάδια του έργου PRESS.

2. Η κάλυψη της σεξουαλικής βίας και παρενόχλησης, διαδικτυακής και μη (SH/SV και CYV) στα δημοσιεύματα που εξετάστηκαν: βασικές τάσεις και αναπαραστάσεις

2.1. Σφαιρική εικόνα για την δημοσιογραφική κάλυψη φαινομένων σεξουαλικής παρενόχλησης και βίας

Οι ερευνητές του ΕΚΠΑ συγκέντρωσαν συνολικά 314 ειδήσεις που αναφέρουν σεξουαλική παρενόχληση και βία (SV/SH και CYV), η ποιοτική (και βασική ποσοτική) ανάλυση των οποίων οδήγησε στον εντοπισμό βασικών θεμάτων και τάσεων. Επιπλέον, τα αποτελέσματα της παρακολούθησης της έρευνας υπογραμμίζουν συγκεκριμένους τομείς που απαιτούν βελτίωση, παρέχοντας επίσης γνώσεις για την ανάπτυξη της εκπαιδευτικής δραστηριότητας για επαγγελματίες ΜΜΕ στις επόμενες δράσεις του έργου. Οι βασικές τάσεις όσον αφορά στην κάλυψη των σχετικών με SV/SH και CYV ειδήσεων στα ελληνικά μέσα μπορούν να συνοψιστούν στα ακόλουθα σημεία:

- Αρχικά, τα αποτελέσματα αποκάλυψαν ότι η **σεξουαλική παρενόχληση αντιμετωπίζεται από την πλειονότητα των δημοσιευμάτων που εξετάστηκαν ως λιγότερο αξιοσημείωτη από τη σωματική βία κατά των θυμάτων**, και από τη στιγμή που υπήρξαν ειδήσεις για περιστατικά σεξουαλικής βίας, τα δημοσιεύματα δείχνουν απροθυμία να αναφέρουν τη σεξουαλική παρενόχληση. Η πλειονότητα των ειδήσεων που συλλέχθηκαν αναφέρονταν σε σεξουαλική βία SV (n=229). Επιπλέον, η διαδικτυακή βία και παρενόχληση (CYV) είναι εντυπωσιακά υποαναφερόμενες (n=22) στα εν λόγω δημοσιεύματα.
- **Ομοίως, η σεξουαλική παρενόχληση και βία, διαδικτυακή και μη (το SV/SH και το CYV) κατά ανηλίκων (n= 171) φαίνεται να κυριαρχούν στις ειδήσεις** (σε σύγκριση με το SV/SH και το CYV έναντι των ενηλίκων γυναικών (n= 84), των ενηλίκων ανδρών (n=11) και της κοινότητας ΛΟΑΤΚΙ+ (n= 3).
- Τα αποτελέσματα δείχνουν ότι η **ταυτότητα των ατόμων που εμπλέκονται σε ιστορίες SV/SH και CYV αποκαλύπτεται συνήθως στα δημοσιεύματα που εξετάστηκαν, ιδιαίτερα η ταυτότητα του δράστη** (n=140), αν και είναι επίσης σύνηθες να αποκαλύπτονται λεπτομέρειες, προσωπικές πληροφορίες που συλλέγονται από τα μέσα κοινωνικής δικτύωσης και άλλες προσωπικές ενδείξεις που μπορεί να εκθέσουν την ταυτότητα των επιζώντων SV/SH και CYV (n=74).
- Γενικά **δηλώνεται ότι γίνεται προσπάθεια για μια λεγόμενη «αντικειμενική» παρουσίαση των γεγονότων**, παρά το αισθησιακό περιεχόμενο που περιλαμβάνει περιττές και ενοχλητικές λεπτομέρειες του εγκλήματος/ περιστατικών βίας σε πολλά από τα δημοσιεύματα. Γενικά, σε κάποιες ειδήσεις, η πρώτη εντύπωση υποδηλώνει ότι υπάρχει μια ουδέτερη προσέγγιση σε αυτά τα δημοσιεύματα, αποφεύγοντας, τουλάχιστον, προφανείς και ευθείες σεξιστικές παρατηρήσεις και χαρακτηρισμούς για δράστες και επιζώντες του SV/SH και του CYV. Ωστόσο, **τα αποτελέσματα αποκάλυψαν ότι η πλειονότητα των ειδήσεων που συλλέχθηκαν περιείχαν αρκετές ακατάλληλες δημοσιογραφικές πρακτικές**. Μία επιπλέον και αρκετά συνηθισμένη έλλειψη στην κάλυψη των ειδήσεων είναι το ότι πληροφορίες για γραμμές υποστήριξης αναφέρεται σπάνια στα δημοσιεύματα που ελέγχθηκαν, κάτι που φανερώνει πως φαίνεται να μην τίθεται για την πλειονότητα των ΜΜΕ ζήτημα υποστήριξης των επιζώντων. Ομοίως, δύο ακόμη πρακτικές που αφορούν την δήλωση αιτίων που δεν είναι εξακριβωμένα και τη χρήση της λέξης «θύμα» αντί της λέξης «επιζώσα / επιζών» ήταν επίσης από τις πιο συνηθισμένες παραβιάσεις των δεοντολογικών κατευθυντήριων γραμμών. Επιπλέον, **τα αποτελέσματα αποκάλυψαν ότι τα δημοσιεύματα που ελέγχθηκαν σπάνια ακολουθούν τις δεοντολογικές οδηγίες για την κάλυψη SV/SH και CYV**.

This project was funded by the EU CERV-2021-DAPHNE, under the Grant Agreement, 101049295

Table 1. Data on the coverage of Sexual Harassment/ Sexual Violence and Cyberviolence by the Mainstream Greek Media

Month	Total # of reports	SH news stories	SV news stories	CSH/V news stories	Victim's Identity				Description "tone"				Victim identity Revealed	Perpetrator or identity revealed
					W	M	CH	LGBT	Neutral	Sexist VS victim	Sexist VS perpetrator	Sexist VS both		
#1/ November 2022	30	12	21	0	12	3	19	0	16	7	0	1	6	14
#2/ December 2022	123	25	98	14	36	14	54	1	84	15	0	15	35	66
#3/ January 2023	75	10	67	5	17	1	44		61	9	2	1	25	42
#4/ February 2023	88	8	71	3	27	3	65	2	53	20	17	2	20	46
TOTAL	316	55	257	22	92	21	182	3	214	51	19	19	86	168

[Κάποιες ειδήσεις σχετικές με βιασμό ανηλίκων από ανήλικους που σχετίζονται και με βίντεο «revenge porn» (εκδικητικών εικόνων/βίντεο) μετρήθηκαν ως ταυτόχρονα αναφερόμενες σε σεξουαλική βία και σεξουαλική βία στο διαδίκτυο. Για αυτό το λόγο, ο ολικός αριθμός παρουσιάζεται μεγαλύτερος].

2.2.Ειδικότερα θέματα και αναπαραστάσεις που προέκυψαν από την ποιοτική ανάλυση

Η εις βάθος ανάλυση περιεχομένου των συλλεγομένων ειδήσεων βρίσκεται σε «διάλογο» με κύρια επιχειρήματα της συζήτησης που αναπτύσσεται στη βιβλιογραφία, στο πλαίσιο του παραδοτέου state of the art (2.1.), και αποκάλυψε ότι οι περισσότερες επιλεγμένες ειδήσεις δείχνουν διάφορους τύπους παραβίασης/ ελλείψεων και κακής αναφοράς/αναπαράστασης στις ειδήσεις της σεξουαλικής παρενόχλησης και βίας, διαδικτυακής και μη, (SV/SH και CSV). Οι εκτενείς λεπτομέρειες για το κάθε περιστατικό όταν επιβάλλεται η σιωπή για κάποιες από αυτές, η πρόταση εικασιών για αυτό και η χρήση ακατάλληλης γλώσσας ήταν από τις πιο συνηθισμένες στο δείγμα που εξετάστηκε. Άλλες τακτικές και προσεγγίσεις που έχουν αποτέλεσμα χειραγώγηση του κοινού μέσω των ειδήσεων περί σεξουαλικής παρενόχλησης και βίας, διαδικτυακά και μη (SV/SH και CSV) στα δημοσιεύματα που έλεγξε η έρευνα, αναπτύσσονται στην εξής λίστα:

- **Ημι-ηδονοβλεψία:** Αν και η κάλυψη της σεξουαλικής βίας και παρενόχλησης, διαδικτυακής και μη, (SV/SH και το CSV) δεν αποτελεί πια ένα θέμα ταμπού όπως συνέβαινε παλαιότερα, αυτό που χαρακτηρίζει τον τρόπο με τον οποίο αντιμετωπίζουν το θέμα τα περισσότερα από τα δημοσιεύματα που εξετάστηκαν, είναι μια παράδοση αμφιθυμίας, που αντικατοπτρίζει ένα είδος μηνύματος «διπλού δεσμού». Από τη μια πλευρά, η σεξουαλική παρενόχληση (SH) κατά των γυναικών αναφέρεται ελάχιστα, με τις πραγματιστικές και ιδεολογικές της διαστάσεις να χαρακτηρίζονται από σιωπή και, σχεδόν, άρνηση. Ταυτόχρονα, είναι χαρακτηριστική η κυρίαρχη αναφορά ενός μικρού αριθμού σεξουαλικών εγκλημάτων που προσελκύουν έντονο δημόσιο ενδιαφέρον με ηδονοβλεπτικό χαρακτήρα, ειδικά όταν οι ειδήσεις αφορούν γυναικοκτονία και παιδεραστία. Έτσι, έχουμε «διπλά», ένα είδος αποσιώπησης για έναν τύπο είδησης / κάλυψης, και ένα είδος επιμονής / εμμονής σε ένα άλλο τύπο είδησης στο ίδιο φάσμα.
- **Περιορισμένος χρόνος / επιβεβλημένη σιωπή:** Σε αυτό το πλαίσιο, στην ειδησεογραφική κάλυψη που σχετίζεται με τη σεξουαλική παρενόχληση και βία, (SH/SV) στα περισσότερα δημοσιεύματα που εξετάστηκαν, φαίνεται να δίνεται περιορισμένος χρόνος/δευτερεύουσα προτεραιότητα, με την εξαίρεση των «σοκαριστικών» σεξουαλικών εγκλημάτων που αναφέρθηκαν παραπάνω και εμφανίζονται να κυριαρχούν στην ατζέντα για μεγάλο χρονικό διάστημα θεωρώντας ότι προσελκύουν υψηλή προβολή και τηλεθέαση. Παράλληλα, υπάρχει συχνά σιωπή για βασικά ζητήματα έμφυλης βίας, στην περίπτωση των οποίων δεν παρέχονται επαρκείς εξηγήσεις και πληροφορίες ενώ μπορεί αυτό που υπογραμμίζεται να είναι αλλοτριωτικά κλισέ όπως «εγκλήματα πάθους/έρωτα» και το στερεοτυπικό προφίλ του «θύματος», το οποίο αποδίδεται μόνο σε ένα ταλαιπωρημένο, θυματοποιημένο σώμα δίχως ταυτότητα.
- **Επικέντρωση στη φωνή / γνώμη του θύτη με παράλληλη επικέντρωση στο σώμα του θύματος – το θύμα «σωματοποιείται»:** Επιπλέον αυτού, είναι σημαντικό να σημειώσουμε ότι τα δημοσιεύματα που εξετάστηκαν στην πλειονότητά τους έδειξαν ότι συχνά οι επιζώσες παρουσιάζονται ως σώματα που επλήγησαν (επιβεβαιώνοντας την πρακτική του να θεωρούνται οι επιζώσες ως θυματοποιημένα σώματα και να παρακάμπτεται η σεξουαλική παρενόχληση γιατί αποτελεί επίθεση στο πρόσωπο και την ταυτότητά της και όχι μόνο επίθεση στο σώμα). Έτσι, η σεξουαλική παρενόχληση αποδίδεται σε αυτές τις περιπτώσεις ως μία αμελητέα μορφή της έμφυλης βίας, και δεν δίνεται προσοχή στο ότι αυτού του είδους η βία

μπορεί να προχωρήσει σε δεύτερο στάδιο και να ενταθεί. Αυτό μπορεί να έχει να κάνει και με το ότι οι κυρίαρχες αφηγήσεις της έμφυλης βίας (όταν είναι ανδροκεντρικές και πατριαρχικές), κυρίως αποδίδουν το σωματικό τραύμα και πολύ λιγότερο την ψυχολογική βία. Σε σχέση με αυτό, οι φωνές των δραστών ακούγονται πολύ περισσότερο από αυτές των επιζωσών, όπως και οι γνώμες των δικηγόρων των δραστών, κάτω από την αιτιολόγηση ότι πρέπει να τους επιτραπεί να υπερασπιστούν τον εαυτό τους.

- **Δευτερεύουσα σημασία / δευτερεύουσα προτεραιότητα:** Εκτός από τις ειδήσεις που δίνουν προτεραιότητα στην προσέλευση κοινού και προκαλούν τον ηθικό πανικό (που στις ειδήσεις που εξετάστηκαν συνήθως εμπλέκουν παιδιά ως δράστες και ως βιαστές άλλων παιδιών), άλλες ειδήσεις που αφορούν στην έμφυλη βία από το δείγμα που ελέγχθηκε δεν εμφανίζονται σε πρώτο τηλεοπτικό χρόνο (prime time), κρύβοντας ή και φιμώνοντας την ιδεολογική και πραγματιστική διάσταση του φαινομένου. Επιπλέον, ο χρόνος αναφοράς είναι περιορισμένος και οι ίδιοι οι δημοσιογράφοι συχνά δεν μπορούν/δεν είναι δυνατόν να αντιληφθούν υπό αυτές τις συνθήκες το ευρύτερο πλαίσιο ή δεν αξιοποιούν την ευκαιρία να φέρουν στο φως την οπτική των επιζώντων.
- **Εστίαση σε διασημότητες και παραμέληση ειδήσεων στις οποίες δεν εμπλέκονται διασημότητες:** Εστίαση σε ιστορίες σεξουαλικής παρενόχλησης και βίας (SH/SV) που περιλαμβάνουν διασημότητες που φαίνεται να έχουν στόχο και αποτέλεσμα την υψηλή τηλεθέαση, υπήρξε σε μεγάλο αριθμό των δημοσιευμάτων που αναλύθηκαν.
- **Προτεραιότητα στην «άμυνα» του θύτη:** Δίνεται προτεραιότητα και εστίαση στον «λόγο» και στην οπτική του δράστη, έτσι ώστε το θύμα/επιζώσα να γίνεται συχνά σχεδόν άορατο, με μεγάλο αριθμό των υπό εξέταση δημοσιευμάτων.
- **Η αφήγηση περί του πολίτη / δράστη που «δεν είχε δώσει δικαιώματα ως τώρα»:** Απεικόνιση του δράστη ως «προηγούμενος καλό άτομο», «πατέρας», «κάποιος που δεν έχει δείξει ποτέ σημάδια κακής συμπεριφοράς στο παρελθόν», είναι μία πρακτική που επίσης υπάρχει συχνά στα δημοσιεύματα. Αυτό επιβεβαιώνεται και από επαναλαμβανόμενες και εξαιρετικά προβαλλόμενες αναφορές/αφηγήσεις για το «σοκ» της κοινωνίας για το έγκλημα που διέπραξε ο δράστης που μέχρι τότε «ουδέποτε προκάλεσε» και έτσι φαίνεται να αθώνει για άλλη μια φορά τόσο τον δράστη όσο και την τοπική κοινότητα, η οποία δεν έλαβε υπόψη καμία ένδειξη προηγούμενων βίαιων πράξεων εκ μέρους του δράστη.
- **Ρατσισμός και κάλυψη σεξουαλικής παρενόχλησης και βίας / βίας στο διαδίκτυο:** Έμφαση στην εθνικότητα του δράστη στην περίπτωση που είναι αλλοδαπός ή μετανάστης, προωθώντας περαιτέρω στερεότυπα και αλλαγή προσοχής είναι εμφανής σε πολλά δημοσιεύματα που συνέλεξε η έρευνα. Εδώ η κάλυψη κολακεύει ρατσιστικά αισθήματα του κοινού.
- **Περιθωριοποίηση των περιστατικών και των δραστών της σεξουαλικής βίας και παρενόχλησης, εντός και εκτός διαδικτύου (SV/SH και CYV):** Η ψυχολογοποίηση του δράστη, διαμορφώνει την αναπαράσταση ότι είναι κάποιος που δεν είναι ψυχολογικά και πνευματικά ικανός να ενεργήσει με δική του ευθύνη π.χ. «τρελός», «παρορμητικός», «άρρωστος» κ.λπ., και εμφανίζεται επίσης σε πολλά εξεταζόμενα δημοσιεύματα. Στον αντίποδα, η απεικόνιση των δραστών ως «τέρατα» τους απανθρωποποιεί βάζοντάς τους εκτός του φάσματος των νομικών ή/και ιδεολογικών συνεπειών, ενώ μπορεί να τους παρουσιάζει ως κάτι εξωτικό, ή να τους παρουσιάζει ως «σπάνιους» και «επαναστάτες» κατά του κομφορμισμού, αποδίδοντας θετικά χαρακτηριστικά σε αυτούς, αντί των αρνητικών. Τέτοιες πρακτικές υποσκάπτουν την κοινωνική ευθύνη.
- **Τηλεοπτικές «δίκες» και «ηδονοβλεπτική» δημοσιογραφία:** Στις περισσότερες περιπτώσεις που εξετάστηκαν, αυτό που είναι εμφανές είναι το λεγόμενο φαινόμενο της «τηλεοπτικής

δίκης», που μεταδίδεται όχι μόνο στην ψυχαγωγική τηλεοπτική ζώνη («κουτσομπολίστικες» εκπομπές) αλλά και στις ειδήσεις, μαζί με τη «θεατροποίηση» των ποινικών υποθέσεων από τον λόγο των δημοσιευμάτων. Διάφορες τηλεοπτικές εκπομπές φαίνεται να παρακάμπτουν τις δεοντολογικές αρχές σχετικά με τους φακέλους υποθέσεων και άλλα έγγραφα αγωγής που διαρρέουν, και δημιουργούν εικονικές αίθουσες δικαστηρίων με τον παρουσιαστή της εκπομπής να παίρνει το ρόλο του δικαστή συχνά παρουσία δικηγόρων, του εναγόμενου και του ενάγοντος.

Όταν αυτή η πρακτική ακολουθείται, δημιουργεί ένα πλαίσιο ακραίας «δημοσιογραφίας της κλειδαρότρυπας», χειραγωγώντας το κοινό, ώστε να αναφέρεται στο δράστη με ένα βλέμμα σχεδόν επικρότησης για τον ανδρισμό του, παρόλο που υπάρχει οίκτος για το θύμα, καθώς κάθε περιστατικό επενδύεται με πορνογραφικό βλέμμα. Αυτό το κουτσομπολιό που αναπαράγει συνεχώς καταχρηστικές λεπτομέρειες για το περιστατικό, α. συσκοτίζει συστημικά αίτια, αλλά και β. στοχεύει στις πιο ακραίες και συντηρητικές αντιδράσεις, αναπτύσσοντας μια αυξανόμενη αντίδραση «ηθικού πανικού» που απλοποιεί τα γεγονότα και προωθεί καρικατούρες αντί για ανθρώπινους παράγοντες.

- **Υπονοούμενο και φανερό victim-blaming:** Υπάρχει μια προφανής τέτοια προσέγγιση όταν η απεικόνιση των θυμάτων από τα δημοσιεύματα γίνεται με τρόπο που τα αποδίδει ως ασύστολα, και επομένως υπεύθυνα για ό,τι τους συνέβη, γεγονός που καθιστά τους δράστες ανεύθυνους (π.χ. με τη χρήση φράσεων όπως «οικογενειακή τραγωδία»). Τα θύματα εμμέσως μετατρέπονται σε θύτες του εαυτού τους, ειδικά στην περίπτωση των γυναικών και των θηλυκοτήτων, ακόμη και ανήλικων, υπονοώντας ότι υπήρξε κάποιου είδους πρόκληση εκ μέρους τους που προσέλκυσε τη σεξουαλική επίθεση. Στις περισσότερες περιπτώσεις, αυτή η αναπαράσταση της «προκλητικότητας» εκ μέρους των θυμάτων χτίζεται με την ανάδειξη αποσπασμάτων των δηλώσεων του δράστη (ή των δικηγόρων και των συγγενών τους).
- **Σεξιστικό λεξιλόγιο:** Το λεξιλόγιο και γενικά η γλώσσα που χρησιμοποιείται στα ρεπορτάζ που καταγράφονται στα δημοσιεύματα που εξετάστηκαν, σε ό,τι αφορά ειδήσεις σεξουαλικής παρενόχλησης και βίας, εντός και εκτός διαδικτύου, (SV/SH και CSV) είναι επίσης συχνά προβληματικά, καθώς ανακυκλώνουν και αναπαράγουν στερεοτυπικές, έμφυλες και ελεγχόμενες έννοιες περί «έρωτα», και απεικόνισης των θυμάτων ως πρόσωπα «άτυχα». Υπάρχει λεκτική κακοποίηση στο λόγο των δημοσιευμάτων, όταν αυτός αναπαράγει και κανονικοποιεί τη λεκτική βία/παρενόχληση προβάλλοντας σεξουαλικά χαρακτηριστικά με βάση το φύλο, τα οποία με τη σειρά τους χρησιμοποιούνται για να χαρακτηρίσουν γυναίκες, ΛΟΑΤΚΙ+ και νέους θέτοντάς τους μόνο σε σχέση με ετεροφυλοφυλικές, αντρικές ή/και φαλλοκρατικές ταυτότητες.
- **Επικεφαλίδες εντυπωσιασμού:** Οι τίτλοι ειδήσεων, οι τίτλοι των άρθρων που αναφέρονται στην ειδησεογραφική κάλυψη σχετικών περιστατικών συχνά στα δημοσιεύματα που εξετάστηκαν στοχεύουν στο να προκαλούν αίσθηση για να προσελκύσουν το κοινό. Τα στερεότυπα, η ηδονοβλεψία και η περαιτέρω θυματοποίηση είναι μέρος αυτής της «αίσθησης», και έχουν συνέπειες τόσο για τα θύματα όσο και για την κοινωνία που συνηθίζει σε τέτοια κακοποίηση μέσω θεαματικότητας.
- **Η γνώμη διασημοτήτων (celebrities) προτιμάται από την πληροφόρηση από ειδικούς:** Είναι προφανές από την ανάλυση των ερευνητικών δεδομένων παρακολούθησης των δημοσιευμάτων, ότι η κάλυψη αυτών των θεμάτων συχνά δεν συνοδεύεται από ικανοποιητική γνώση του προβλήματος ενώ οι δημοσιογράφοι που είναι ειδικοί σε θέματα φύλου ή ισότητας των φύλων που ενδέχεται να ερωτηθούν συχνά απουσιάζουν ή αποσιωπούνται στα εν λόγω δημοσιεύματα. Ως αποτέλεσμα, συνηθέστερα τα ΜΜΕ στρέφονται σε πολιτικούς ή/και μέλη

της κουλτούρας των διασημοτήτων για να τους συμβουλευτούν σχετικά με περιστατικά και ειδήσεις SV/SH και CSV. Αυτή η διάχυση λόγου διασημοτήτων, όταν συμβαίνει, μαζί με τη συχνή έλλειψη ενδιαφέροντος στα δημοσιεύματα για αξιόπιστες στατιστικές για την έμφυλη βία, και μαζί η χρήση βεβιασμένων συμπερασμάτων σχετικά με δεδομένα οδηγεί σε «θεαματικά» ή απλοϊκά συμπεράσματα και, επομένως, θεαματικά και απλοϊκά πρωτοσέλιδα.

- **Μουσική, εντυπωσιασμός και ο χαρακτηρισμός «θύμα» ως ταυτότητα και όχι ως κατάσταση:** Η χρήση μουσικής και άλλων οπτικοακουστικών μέσων που τραβούν την προσοχή, καθώς και τα ρεπορτάζ που επικαλούνται προβληματικές μεθόδους, δημιουργούν μια προσέγγιση «σοκ» και «δέους» στο ρεπορτάζ, ενώ οι κρυφές κάμερες και η μυστική απόσπαση πληροφοριών χωρίς σεβασμό στις αρχές δεοντολογίας, συμβάλλουν επίσης στον εντυπωσιασμό της κοινής γνώμης, προκαλώντας περαιτέρω θυματοποίηση των επιζωσών, των οποίων η ανθεκτικότητα και η αξιοπρέπεια συχνά (εσκεμμένα ή μη) αγνοούνται ή παρακάμπτονται, καθώς για τα κυρίαρχα μέσα ενημέρωσης η έννοια του «θύματος» φαίνεται να γίνεται μια (πάγια) ταυτότητα. Μεγάλος αριθμός των δημοσιευμάτων που εξετάστηκαν στην έρευνα, έδειξαν και αυτά.
- **Έλλειψη πληροφόρησης που θα υποστήριζε τις επιζώσες:** Επίσης, τα περισσότερα δημοσιεύματα / data της έρευνας φαίνεται να εστιάζουν σπάνια στο είδος της δημοσιογραφικής κάλυψης που θα ήταν επωφελής για τα θύματα, που είναι η προβολή της θεσμικής απάντησης στη σεξουαλική βία και η ενημέρωση αναφορικά με τα μέσα που παρέχουν οι κρατικοί θεσμοί για την καταπολέμηση της έμφυλης βίας και την υποστήριξη των επιζωσών. Μάλλον, το σεξουαλικό έγκλημα παρουσιάζεται ως το τέλος της είδησης, κάνοντάς το να φαίνεται σαν να είναι αναπόφευκτο / ή ότι τα αποτελέσματά του είναι αναπόδραστα.

3. Περιοχές που επιδέχονται βελτίωση, και συμβολή στον σχεδιασμό εκπαιδευτικού υλικού

Οι προτεινόμενοι τομείς βελτίωσης σε ό,τι αφορά τη δημοσιογραφική κάλυψη των περιστατικών SH/SV και CYV στην Ελλάδα προέρχονται από τα ευρήματα της παρακολούθησης των δημοσιευμάτων της έρευνας στο πλαίσιο του Πακέτου Εργασίας 3.1. του έργου PRESS. Οι περιοχές ενδιαφέροντος που προέκυψαν από την ερευνητική συστηματική παρακολούθηση MME, ευθυγραμμίζονται επίσης με τις απόψεις και τις εμπειρίες που μοιράστηκαν οι επαγγελματίες των μέσων ενημέρωσης που συμμετείχαν στην ομάδα εστίασης του PRESS, μια δραστηριότητα που πραγματοποιήθηκε επίσης στο πλαίσιο του Πακέτου Εργασίας 3. Σε μεγάλο βαθμό, αυτοί οι τομείς βελτίωσης υποστηρίζονται και από την βιβλιογραφική επισκόπηση που προηγήθηκε στο πλαίσιο του Πακέτου Εργασίας 2. Στο σύνολό τους τα αποτελέσματα αυτών των δραστηριοτήτων παρέχουν πληροφορίες για το σχεδιασμό και το περιεχόμενο της εκπαιδευτικής δράσης του PRESS που ακολουθεί (Training of Trainers). Αναμένεται ότι αυτές οι σημειώσεις θα φανούν χρήσιμες για δημοσιογράφους και επαγγελματίες που ασχολούνται με την δημοσιογραφική κάλυψη της σεξουαλικής βίας και παρενόχλησης στην καθημερινή τους πρακτική, προάγοντας την εκπαίδευση και την ευαισθητοποίηση του κοινού, υποστηρίζοντας την πρόληψη της

σεξουαλικής (διαδικτυακής) βίας και παρενόχλησης (SH/SV) στην Ελλάδα και θέτοντας ως προτεραιότητα την προστασία των επιζωσών και επιζώντων από πιθανές κακές πρακτικές των μέσων ενημέρωσης και ακατάλληλες προσεγγίσεις.

- **Προβολή του λόγου των επιζωσών.** Μία από τις πιο σημαντικές επιπτώσεις του φεμινιστικού κινήματος στον αγώνα κατά της σεξουαλικής βίας ήταν τεθεί υπό αμφισβήτηση το στίγμα και η ντροπή που αποδίδεται στα θύματα και στις επιζώσες των σεξουαλικών επιθέσεων εις βάρος θηλυκοτήτων και παιδιών, και να φέρει στο προσκήνιο τον λόγο και τη φωνή τους. Παραμένει σπάνιο για τις επιζώσες βιασμού να μιλούν δημόσια για την εμπειρία τους, με τις περισσότερες να προτιμούν να παραμείνουν ανώνυμες, μια απόδειξη του πάγιου στιγματισμού τους. Ωστόσο, η αλλαγή των κοινωνικών στάσεων και η ανάπτυξη των μέσων κοινωνικής δικτύωσης έχουν δημιουργήσει περισσότερες ευκαιρίες για τα θύματα να μιλήσουν και να ακουστούν. Οι επαγγελματίες των μέσων ενημέρωσης θα πρέπει να ενθαρρύνονται και να εκπαιδεύονται ώστε να βρίσκουν τρόπους να φέρουν στο επίκεντρο της προσοχής τη «φωνή» του θύματος (αντί στο θυματοποιημένο σώμα) με τρόπο που να ακούγεται καθαρά και με προσοχή, καθιστώντας λιγότερο έντονη τη διαμεσολαβημένη φωνή του δράστη.
- **Τήρηση αρχών δεοντολογίας.** Αν και πολλοί διεθνείς και εθνικοί οργανισμοί έχουν ορίσει αρχές δεοντολογίας που πρέπει να τηρούνται σε ό,τι αφορά τη δημοσιογραφική κάλυψη των ειδήσεων που εμπλέκουν σεξουαλική βία και παρενόχληση, μια πληθώρα κακών πρακτικών προέρχεται από την άγνοια αυτών των κατευθυντήριων ηθικών γραμμών. Τα ειδησεογραφικά ρεπορτάζ που χρησιμοποιούν γλώσσα που προκαλεί συμπάθεια για τους δράστες, εγείρουν αμφιβολίες για το περιστατικό και χρησιμοποιούν ακατάλληλη γλώσσα είναι «θορυβώδεις» καθοριστικοί παράγοντες των αντιλήψεων και των στάσεων που έχουν το κοινό και οι δημοσιογράφοι για τέτοια περιστατικά. Ως εκ τούτου, για να συμβάλλουμε στο να αποσοβηθούν εγκλήματα έμφυλης βίας, ιδίως σεξουαλικής εκμετάλλευσης γυναικών, τα μέσα ενημέρωσης μπορούν να υποχρεώνονται από κοινωνικούς, κρατικούς και άλλους φορείς να τεκνοθετούν και να ακολουθούν συγκεκριμένες δεοντολογικές κατευθυντήριες γραμμές. Ισχυρές δεοντολογικές οδηγίες που διασφαλίζουν την **προστασία της ταυτότητας των επιζωσών** μπορούν να βοηθούν και το δημοσιογράφο, και το Μέσο, όσο και τις επιζώσες.
- Οι δημοσιογράφοι θα πρέπει να έχουν την ευκαιρία να λαμβάνουν εκπαίδευση σχετικά με την **ορολογία της έμφυλης σεξουαλικής παρενόχλησης και βίας** καθώς και για τις βασικές θεωρίες που σχετίζονται με αυτού του είδους τα φαινόμενα στην κοινωνία (π.χ. πώς λειτουργεί η κουλτούρα του βιασμού, ο ρόλος των μέσων ενημέρωσης στην ανάπτυξη «μύθων» κ.λπ.). Επίσης, πρέπει να λάβουν κατευθυντήριες οδηγίες στο να υιοθετούν (τεκνοθετούν, στην συμπεριληπτική ορολογία) γλώσσα και ύφος που θα συμβάλλει στην ενημέρωση και ευαισθητοποίηση του κοινού σχετικά με αυτά τα θέματα, ενώ την ίδια στιγμή δεν τα ανάγει σε θέαμα. Η δέουσα γλώσσα που χρησιμοποιείται για τη δημοσιογραφική κάλυψη της σεξουαλικής επίθεσης θα βοηθήσει τους δημοσιογράφους να ενημερώσουν το κοινό για τα περιστατικά και να εμπλακούν στη συζήτηση για την αποσόβηση/ εξάλειψη της σεξουαλικής βίας και παρενόχλησης (SH/SV) κατά των θηλυκοτήτων, προωθώντας μια συμπονετική και φροντιστική, και άρα αρμόζουσα στο λειτουργημά τους προσέγγιση για την κάλυψη του θέματος. (Για παράδειγμα, η χρήση του ρήματος «φέρεται», η ανωνυμία των δραστών και η αποφυγή εικασιών και υποθέσεων για το συμβάν, που μπορεί να οδηγήσουν το

κοινό να μην καταλαβαίνει). Στον αντίποδα, η αποκάλυψη της ταυτότητας και των προσωπικών στοιχείων του θύματος, η χρήση της λέξης «θύμα», η απόδοση συγκεκριμένων χαρακτηριστικών στο θύτη, όπως η περιγραφή του δράστη ως «θηρίο, τέρας» κ.λπ., και η αποκάλυψη βίντεο ή φωτογραφιών του θύματος (έστω και καλυμμένων) μπορεί να είναι επιβλαβή και εκθέτουν τις επιζώσες. Τα αποτελέσματα έδειξαν ότι οι αναφορές σε πολλά από τα δημοσιεύματα που εξετάστηκαν, ήταν συνήθως βασισμένες σε «σκανδαλώδεις κατηγορίες» ενάντια και στα θύματα και στους δράστες.

- Υπάρχει μεγάλη ανάγκη για δημοσιογραφική **επιμόρφωση / εκπαίδευση σχετικά με την ψυχολογία των επιζωσών SH/SV και CYV**, συμπεριλαμβανομένων συμβουλών καθοδήγησης για τη διεξαγωγή μιας ασφαλούς, υπεύθυνης και με ευαισθησία συνέντευξης, ώστε να γίνονται σεβαστά τα όρια των επιζωσών, χωρίς να προκαλούνται περαιτέρω τραύματα ή βλάβες. Κάθε άλλη γνώση που θα βοηθήσει να προσεγγιστούν δημοσιογραφικά με ασφάλεια οι επιζώσες έμφυλης βίας, και να χειριστούν οι δημοσιογράφοι το έργο τους με ενσυναίσθηση και ευαισθησία είναι αναγκαία και επιθυμητή και από τους ίδιους τους δημοσιογράφους που ενδιαφέρονται για τα θέματα αυτά.
- Ιδιαίτερη προσοχή πρέπει να δίνεται στην αναφορά σεξουαλικής κακοποίησης παιδιών και ανηλίκων. Οι αναπαραστάσεις θυμάτων παιδικής σεξουαλικής κακοποίησης στα Μέσα ενημέρωσης, σε σχέση με εγκλήματα που διαπράττονται από μέλη της οικογένειας ή διασήμους, έχουν κοινά χαρακτηριστικά με τις αναπαραστάσεις θυμάτων βιασμού από δράστες γνωστούς στα θύματα. Μία ισχυρή «παράδοση» που «υπαγορεύει» να κατηγορούνται τα θύματα, με τα παιδιά να παρουσιάζονται συχνά ως συμμετέχοντα ή ακόμη και το έγκλημα ως έναρξη της ενήλικης σεξουαλικής συμπεριφοράς των παιδιών, είναι ανάγκη να καταπολεμηθεί. Συχνά αναφέρεται ως ο μύθος της «Λολίτας»: αυτές οι αναπαραστάσεις απεικονίζουν νεαρά κορίτσια ως σεξουαλικά πρόωρα και σαγηνευτικά, με τους ενήλικες επιτιθέμενους να μην μπορούν να αντισταθούν στις προόδους τους (Davis 2005). Η συμπαιθητική αναφορά των μέσων ενημέρωσης για παιδιά που είναι θύματα αιμομιξίας και σεξουαλικής επίθεσης συμβαίνει συχνότερα όταν ο δράστης είναι ξένος και αυτές οι αναπαραστάσεις είναι, όπως αναπαραστάσεις πραγματικού βιασμού, συγκλονιστικές. Οι επιζώντες της παιδικής σεξουαλικής κακοποίησης συχνά απεικονίζονται ως αθεράπευτα «χαλασμένοι» από την εμπειρία τους, ένα πρότυπο αναπαράστασης που αυξάνει τον στιγματισμό των επιζώντων (Alcoff & Gray 1993). Οι δημοσιογράφοι και οι επαγγελματίες των μέσων ενημέρωσης χρειάζονται εκπαίδευση εμπειρογνωμοσύνης, συμπεριλαμβανομένης της γνώσης των ψυχολογικών επιπτώσεων των κακών δημοσιογραφικών πρακτικών στην ψυχολογία των ανηλίκων επιζώντων σεξουαλικής επίθεσης και/ή εγκλημάτων.
- Τα μέσα ενημέρωσης ιστορικά φαίνεται να έχουν διαχειριστεί ισχυρισμούς για σεξουαλική βία από **διασημότητες** είτε με το να αγνοούν τα θύματα, είτε με το να τα δυσφημούν. Από τη δεκαετία του 2010 και τα τελευταία χρόνια, ειδικά μετά το #MeToo, μια πληθώρα νέων και παλιών καταγγελιών εναντίον διασημοτήτων για βιασμό και σεξουαλική κακοποίηση παιδιών, τυγχάνει όμως μεγάλης προσοχής από τα μέσα ενημέρωσης. Συζητήσεις σχετικά με τις

κατάλληλες κοινωνικές και πολιτιστικές αντιδράσεις και τη σχέση μεταξύ των κατηγοριών ενάντια στους διασήμες και την αναγνώριση για καλλιτεχνικά και αθλητικά επιτεύγματα έχουν επίσης ξεκινήσει στην επιστήμη και στη δημοσιογραφία. Δεδομένου ότι πρόκειται για έναν τομέα που φαίνεται να αποτελεί αρένα έλξης, οι δημοσιογράφοι θα είναι καλό να λάβουν εκπαίδευση για το πώς να χειρίζονται ρεπορτάζ ειδήσεων που εμπλέκουν διασημότητες σύμφωνα με τις ηθικές κατευθυντήριες γραμμές που συνεπάγονται για όλες τις άλλες περιπτώσεις σεξουαλικής βίας και παρενόχλησης (SH/SV).

- Τέλος, η ενασχόληση με ειδήσεις σεξουαλικής βίας και παρενόχλησης μπορεί να έχει αντίκτυπο και στους δημοσιογράφους, οι οποίοι δεν έχουν ανοσία στη σεξουαλική παρενόχληση και βία. Μπορεί να οδηγήσει σε τραύμα τους ίδιους, ή να προκαλέσει τις δικές τους αναμνήσεις σεξουαλικής βίας εάν είναι επιζώντες. Έτσι ένας τομέας που απαιτεί βελτίωση είναι επίσης μια προσπάθεια ανάπτυξης και προσαρμογής προτάσεων για **αυτοφροντίδα** που καλύπτουν τις ψυχολογικές ανάγκες των επαγγελματιών των μέσων ενημέρωσης που καλύπτουν ιστορίες SH/SV και CYV.

Συμπέρασμα

Όπως παρουσιάστηκε στο Παραδοτέο 2.1., “State of the Art”, η κάλυψη της έμφυλης βίας σε κυρίαρχα MME ήταν εκτενής, ιδιαίτερα κατά το 2021 στην Ελλάδα και την εμφάνιση του #MeToo, ενώ ως εκείνη τη χρονική στιγμή, το να θέτουμε τις βίαιες εμπειρίες γυναικών και μελών της κοινότητας ΛΟΑΤΚΙ+ μέσα σε ένα ευρύτερο κοινωνικό πλαίσιο ήταν στην καλύτερη περίπτωση σπάνιο, και συνήθως εξέλιπε. Ακόμη και έτσι, πολύ λίγες ειδήσεις από αυτές που εξέτασε η έρευνα συμπεριλάμβαναν πληροφορίες για τους επιζώντες/τις επιζώσες, όπως το πού να ζητήσουν βοήθεια, και οι ειδήσεις δεν εξήραν συχνά τις φωνές των επιζώντων, των υποστηρικτών τους ή άλλων ειδικών. Παρά την ετοιμότητα των δημοσιογράφων και των αναγνωστών να εμπλακούν με ειδήσεις περί έμφυλης βίας, η ειδησεογραφία που προωθεί τη δημόσια κατανόηση των θεμάτων αυτών δεν είναι εκτεταμένη στο σύνολο των δημοσιευμάτων που έλεγξε η έρευνα. Η τετράμηνη παρακολούθηση των MME από το πρόγραμμα PRESS επιβεβαιώνει αυτές τις πρότερες παρατηρήσεις, και υπογραμμίζει σημαντικές περιοχές προβληματισμού σχετικά με την ειδησεογραφία και την παρουσίαση ειδήσεων περί σεξουαλικής (διαδικτυακής) βίας και παρενόχλησης (SV/SH και CYV) στην Ελλάδα.

Τα αποτελέσματα της ποιοτικής ανάλυσης ανέδειξαν σε μεγάλο μέρος των δημοσιευμάτων πρακτικές ειδησεογραφίας που μπορούν να στηρίζουν αρνητικά/σεξιστικά στερεότυπα, να κανονικοποιούν μύθους περί βιασμού, και να αναισθητοποιούν το κοινό σε σχέση με θέματα σεξουαλικής παρενόχλησης και βίας, ενώ το παραπληροφορούν περί της σημασίας και της επίδρασης αυτών. Αποτέλεσμα αυτών μπορεί να είναι η παραπλάνηση της κρίσης όσων χαράσσουν πολιτική και η περαιτέρω διακινδύνευση για τα θύματα και τις οικογένειές τους. Η σεξουαλική παρενόχληση ενάντια σε ενήλικες γυναίκες φαίνεται να είναι εντυπωσιακά αφανής στα δημοσιεύματα που εξετάστηκαν, αν δεν υπάρχει σωματικό πλήγμα ή απειλή της ζωής του

θύματος. Η προσοχή επικεντρώνεται σε σεξουαλικά εγκλήματα στα οποία εμπλέκονται παιδιά και ανήλικοι ως θύματα ή / και θύτες, και σε περιπτώσεις γυναικοκτονίας, που παρουσιάζονται κυρίως ως «οικογενειακά δράματα», «εγκλήματα πάθους», «εγκλήματα αγάπης», κ.τ.λ. Επιπλέον, η φωνή των γυναικών επιζωσών δεν ακούγεται ή τίθεται υπό αμφισβήτηση, ενώ στο κέντρο της αφήγησης υπάρχει το σώμα των επιζωσών. Πάνω από όλα, υπάρχει ανάγκη οι άνθρωποι των ΜΜΕ σήμερα στην Ελλάδα να λάβουν ειδική εκπαίδευση στο πώς να καλύπτουν ειδήσεις περί σεξουαλικής βίας και παρενόχλησης, όπως και διαδικτυακής βίας. Χρειάζεται για παράδειγμα γνώση της έμφυλης βίας, της γλώσσας της έμφυλης βίας και της ορολογίας της, της ψυχολογικής κατάστασης των επιζώντων και επιζωσών, και του πώς να τις / τους προσεγγίζουν, γνώση του πώς να καλύπτουν ειδήσεις που έχουν να κάνουν με ανήλικους ή με διάσημους, ανάμεσα στα άλλα. Πάνω από όλα, υπάρχει μία εμφανής και συστημική ανάγκη οι ειδικοί των ΜΜΕ να ενθαρρύνονται να ακολουθούν τις ειδικές ηθικές κατευθύνσεις και τη δεοντολογία χωρίς να διστάζουν. Για να επιτευχθεί αυτό, κανονικοποιημένες ιδέες περί του τί είναι άξιο ειδησεογραφίας και τί προσελκύει περισσότερους χρήστες πρέπει να αναδιαμορφωθούν, έτσι ώστε να μην υφίσταται ένα κυνήγι θέασης που θα ανάγει σε θέαμα τέτοιες ειδήσεις και θα επαναθυματοποιεί τις επιζώσες, πλήττοντας τις καλές και ηθικές πρακτικές της δημοσιογραφίας που υπηρετούν το κοινό και τους δημοσιογράφους τους ίδιους. Σε μελλοντική δημοσίευση, μπορεί να γίνει το προφίλ των μέσων σύμφωνα με ποσοτικά κριτήρια (πόσες ειδήσεις από ποιο μέσο, με ποια χαρακτηριστικά).

Οι περιορισμοί της έρευνας

Η έρευνα είχε σκοπό να αντικατοπτρίζει τις γενικές τάσεις που ανέδειξαν τα δημοσιεύματα που συνέλεξε η έρευνα. Μεγαλύτερο χρονικό εύρος, θα μπορούσε να δώσει περισσότερα αποτελέσματα. Μεγαλύτερο εύρος Μέσων Μαζικής Επικοινωνίας θα μπορούσε επίσης να οδηγήσει σε περαιτέρω συμπεράσματα.

Προτείνεται επίσης ότι μία συγκριτική έρευνα με ένα βάθος χρόνου και εξέταση και άλλης χρονικής περιόδου, παρελθοντικής, θα μπορούσε να δώσει περισσότερες ιδέες περί των αιτιών και των αποτελεσμάτων των δημοσιευμάτων περί σεξουαλικής βίας και παρενόχλησης.

Περαιτέρω σημαντικά στοιχεία θα μπορούσαν δε να συλλεχθούν και με πολλαπλασιασμό των παραγόντων που θα ερευνώνταν, όπως το φύλο των συντακτών κ.λπ.

Βιβλιογραφία

Alcoff, L. M., & Gray, L. (1993). Survivor discourse: Transgression or recuperation? *Signs: Journal of Women in Culture and Society*, 18(2), 260–290.

Davis, J. E. (2005). *Accounts of innocence: Sexual abuse, trauma and the self*. Chicago: University of Chicago Press.

Guillaumin, C. (1993). *The Constructed Body*. Μετ. Diane Griffin Crowder, στο *Reading the Social Body*,

επιμ. Catherine B. Burroughs και Jeffrey David Ehrenreich, Iowa: University of Iowa Press, σ. 40-60.

Mies, M. (2014). *Patriarchy and Accumulation on a World Scale*. London: ZedBooks.

Παντελίδου – Μαλούτα, Μ. (2002), *Το φύλο της πολιτικής*. Αθήνα: Σαββάλας.

Βαΐου, Ν., Πετράκη, Γ. και Στρατηγάκη, Μ. επιμ. (2021), *Έμφυλη Βία – Βία κατά των γυναικών*, Αθήνα: Αλεξάνδρεια.

Serisier, T. (2017), Sex crimes and the media, *Oxford Research Encyclopedia of Criminology and Criminal Justice*, <https://doi.org/10.1093/acrefore/9780190264079.013.118>